

Література

1. Прокопенко В. І. Трудове право / В. І. Прокопенко. – Х.: Консум, 2012. – 480 с.
2. Трудове право України / за ред. Жернакова В. В. – Х.: Одиссей, 2013. – 664 с.
3. Чанишева Г. І. Трудове право України / Г. І. Чанишева, Н. Б. Болотіна. – Х.: Право, 2014. – 520 с.
4. Бойко М. Д. Трудове право України. Курс лекцій: навч. посіб. / М. Д. Бойко. – К.: Олан, 2013. – 335 с.

УДК 347.1(043.2)

Іжаківська А. В., Головня І. В., студенти,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В. М., старший викладач

ЗБРОЯ ЯК СПЕЦИФІЧНИЙ ОБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН

Зброя як об'єкт цивільного права може виступати об'єктом різноманітних цивільних правовідносин: страхування, дарування, купівлі-продажу, спадкування, міни, поставки тощо. Загальноприйнятою є позиція, за якою при визначенні поняття «зброя» основна увага науковців спрямована на такі властивості зброї, які торкаються її технічних характеристик, призначення тощо. Ґрунтовне дослідження зброї щодо її розуміння як об'єкта приватно-правових відносин вченими не здійснювалося [4, с. 225].

Одним із основних нормативно-правових актів, що регулюють обіг зброї, є Наказ МВС України «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів» від 21.08.1998 р. № 622 [6]. Проте даний Наказ здійснює регулювання лише окремих цивільно-правових відносин щодо зброї. Зокрема, даним Наказом конкретизується загальний порядок, визначений ЦК України, щодо придбання, дарування, спадкування, припинення права власності на зброю як об'єктів, що обмежені в обігу. Водночас, даний нормативно-правовий акт не містить загального поняття зброї, а лише визначає поняття окремих її видів.

Українське законодавство не містить визначення зброї, так само, як і законодавство радянських часів, і радянська судова практика. Так, Судова

колегія з кримінальних справ Верховного Суду СРСР визначала зброю як предмет, призначений виключно для ураження живої цілі, який не має іншого господарського значення, для права користування, зберігання і носіння якого необхідний спеціальний дозвіл.

Постанова Пленуму Верховного Суду УРСР «Про судову практику в справах про перевищення влади або службових повноважень» роз'яснювала, що під зброєю необхідно розуміти предмети, призначені для ураження цілі [5, с. 122].

В судовій практиці України також робилися спроби виділення окремих ключових ознак, що притаманні зброї. Так, Постанова Пленуму Верховного Суду України № 3 від 26.04.2002 р. вказує на те, що основною характерною ознакою зброї, бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв та радіоактивних матеріалів є їх призначення – ураження живої цілі, знищення чи пошкодження оточуючого середовища [3].

Стаття 1 проекту Закону України «Про зброю» визначає зброєю пристрої, прилади і предмети, спеціально виготовлені, конструктивно призначені і технічно придатні для ураження живої або іншої цілі, подачі звукового чи світлового сигналу, які не мають іншого виробничого чи господарсько-побутового призначення. Даний Проект класифікує зброю на бойову ручну стрілецьку, службово-штатну та цивільну. Таким чином, уперше на законодавчому рівні може бути закріплений термін «цивільна зброя». Наразі термін «цивільна зброя» діючому законодавству не відомий [1, с. 64]. Автори даного Проекту до основних ознак зброї відносять: а) можливість використання її громадянами; б) використання лише з метою самооборони, полювання й зайняття спортом. Але слід зауважити, що зброя як об'єкт цивільних правовідносин може характеризуватися й іншими істотними ознаками.

Виходячи із загальних засад цивільного права, зброя є річчю, тобто вона є об'єктом матеріального світу щодо якого можуть виникати цивільні права та обов'язки (ст. 179 ЦК) [2]. Характеризуючи зброю як річ, що є об'єктом цивільних правовідносин, можна виділити такі специфічні ознаки цієї речі: а) зброя є здатною до обігу. Разом з тим, вона належить до об'єктів, обмежених в обігу (спеціальний порядок набуття права власності громадянами на певні види зброї встановлюється Постановою Верховної Ради України № 2471 від 17 червня 1992 р. «Про право власності на окремі види майна»); б) зброя належить до рухомого майна (ст. 181 ЦК) та підлягає обов'язковому обліку в органах внутрішніх справ; в) зброя є неподільною річчю, оскільки за загальним правилом при відділенні від зброї якоїсь її основної частини вона втрачає своє цільове призначення (ст. 183 ЦК). Фізична неподільність зброї підтверджується тим, що у випадку відділення від неї однієї з її основних частин, зброя втрачає своє цільове призначення. Юридична ж неподільність зброї

виражається в тому, що за відсутності однієї з основних своїх частин, така річ не буде визнаватися (наприклад, експертами-балістами) зброєю; г) зброя належить до речей, визначених індивідуальними ознаками (ч. 1 ст. 184 ЦК). Остаточну індивідуалізацію зброя набуває з моменту залучення її до цивільного обороту, що має у кожному випадку своє документальне підтвердження; д) у процесі свого використання зброя може піддаватися процесам зношування та застарівання, проте, незважаючи на це, вона здатна зберігати свій первісний вигляд протягом тривалого часу, що й дозволяє визначити зброю як не споживну річ (ст. 185 ЦК) [2].

Отже, зброя як об'єкт цивільних правовідносин є індивідуально визначеною річчю, права на неї набуваються у спеціально визначеному порядку, вона призначена для ураження живої або іншої цілі та не має іншого виробничого чи господарсько-побутового призначення.

Література

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435IV // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 461.

2. Проект Закону України «Про зброю»: реєстр. № 1171–д. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1588-iv>

3. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 № 3 // Вісник Верховного Суду України. – 2002. – № 3.

4. Ромовська З. В. Українське цивільне право. Загальна частина: підруч. / З. В. Ромовська. – 2-ге вид., доп. – К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009. – 594 с.

5. Бокій О. М. Адміністративно-правовий режим обігу зброї в Україні: дис.... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Бокій Олександр Миколайович. – К., 2010. – 207 с.

6. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів: Наказ МВС України від 21.08.1998 р. № 622 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 42. – 5 листоп.